

Пяцігодка

Вольга Караткевіч

Пяцігодка — гэта пяць гадоў, пражываных савецкімі людзьмі за тры—чатыры гады, з усімі наступкамі ад перавыканання пляну.

У *пяцігодцы* ўсе гады аптымістычныя: трэці — вырашальны, чацьверты — вызначальны, пяты — канчальны. *Пяцігодка* — гэта *пяцігадовы плян* разьвіцця народнай гаспадаркі, яскравы прыклад дасягненняў савецкай генэтыкі, спалучэнне неспалучальнага — патрэбаў камуністычнага будаўніцтва і эканамічных законаў.

Камунізм ня зьнік, а перарадзіўся ў рынкавы сацыялізм. Кіраўнікі краіны зноўку гавораць пра *пяцігодку*. Адну беларусы ўжо перажылі. Наступная, відаць, завершыцца датэрмінова. „Хоць нашы колы ледзь рыпяць, а цягнуць воз батыры. Што скрасьці мусілі за *пяць* — раскралі за чатыры“, — слухна заўважыў Сокалаў-Воюш.

Раб

Міхась Скобла

Ледзь толькі ўзяўшы ў рукі буквар, савецкі першаклясьнік чытаў па складок: „Мы-не-ра-бы“ — і выводзіў у пропісях пад дыктоўку настаўніцы тое ж самае, вывернутае на ліхі бок: „Ра-бы-ня-мы“.

У падручніку па гісторыі вучань абавязкова знаходзіў выяву асілка, што ледзь ня цалкам складаўся з напружаных цягліцаў і мусіў пэрсаніфікавацца ў вачох падлетка ў *раба*, які рве пугі.

Галоўная песня эпохі таксама пачыналася з галодных і *рабоў*. Перастараючы „Інтэрнацыянал“ па-беларуску, Купала абышоўся без *рабоў* і аднакаранёвых словаў, і верш загучаў адчувальна выразней, чымся ягоны расейскі варыянт:

Паўстань, пракляцьцем катаваны!
Паўстань, хто з голаду век пух!
Бурліць наш розум збунтаваны,
Няволі кліча рваць ланцуг!

Але кайданы й ланцугі неўзабаве йзноў спатрэбіліся для незлічоных ворагаў народу, што абжывалі краіну з *рабаўласьніцкім* ладам: архіпэляг ГУЛАГ.

У першыя дзесяцігодзьдзі савецкае ўлады зьявілася цэлая плойма словаў з агульным пачаткам: *рабфак*, *рабселькоры*, *рабсіла*. Савецкі народ як бы паступова прызвычайваўся да слова *раб*.

Беларусы прызвычайліся мо больш за астатніх, бо нават скарочаную назву сваёй краіны ўпарта пішуць не Беларусь, як таго патрабуе адпаведная норма закону, а ўсяго толькі — *РБ*.

Рада

Сяргей Шупа

Рада. Адно з словаў, якое вызначае цывілізацыйны кантэкст Беларусі. Слова *рада* — старабеларускае, запазычанае праз польскую зь нямецкай